

Jordi Prat i Coll,
Director

Quan Josep Maria de Sagarra escriu *La fortuna de Sílvia* el 1947, es planteja encarar un teatre allunyat de tot aquell que tant d'èxit li havia donat. Després dels desastres de la Segona Guerra Mundial, Sagarra se sent amb el compromís d'escriure un teatre més afí a la nova sensibilitat europea. Però el seu públic no estava, com ell diu, «ni per innovacions ni per filigranes». Setanta anys després, l'estrena d'aquesta peça clau de Sagarra, «de les que més estima li tinc», torna a coincidir en el marc d'una Europa convulsa.

La fortuna de Sílvia té lloc en una ciutat europea els anys 1935, 1940 i 1945, però les seves reflexions ens ressonen molt vidents. Com a director m'hi he aproximat amb la llibertat que et donen els clàssics. Des de la més sincera honestetat m'hi he endinsat prenent decisions d'escenificació mancat de prejudicis. Tot prejudici reforça un punt de vista previ però si no es tenen en compte els altres punts de vista afectats alteren inqüestionablement allò que en denominem veritat. De prejudicis en parla força aquesta *Fortuna*. Vosaltres, físicament tancats dins la casa de la Sílvia, viureu les veritats de cadascun dels personatges, dels qui saben i dels «qui no saben adaptar-se». En les paraules de la protagonista i en «la seva particular manera de pensar, de sentir i d'actuar», hi veureu com un Sagarra de llenguatge prodigiós dibuixa una figura arquetípica, ferma. La vídua Sílvia renega de la imbecilitat de certa gent i fa una defensa aferrissada d'uns ideals propis. Però, potser aquests nobles principis que tant defensa estan mancats de practicitat per poder sobreviure el pas dels anys. Ni els seus fills, per motius diferents, ni encara menys la seva germana, la poden comprendre. Al final, només li resten els records i la bona companyia d'un «ocellot de Madagascar». Al meu entendre, mai una paraula tan positiva com «alegria!», que es diu al final de la nostra versió de l'espectacle, sembla venir tan tenyida d'ofec txekhovià. Potser sigui perquè nosaltres sí que sabem com ha continuat la història que naixia d'aquella Europa postbèlica carregada de bones intencions.

Dramatúrgia
i direcció
Jordi Prat i Coll

Escenografia
**Bibiana
Puigdefàbregas**

Vestuari
Miriam Compte

Caracterització
Eva Fernández

Il·luminació
David Bofarull

So
Lucas Ariel Vallejos

Projeccions
Alfonso Ferri

Pintura de barrets
Pi Piquer

Ajudanta de direcció
Ester Villamor

Ajudanta
d'escenografia
Mercè Lucchetti

Ajudanta de vestuari
Laura García

Ajudanta
de projeccions
Laia Tubió

Agraïments
**Aixa Guerra,
Q-Ars Teatre, Ricard
Prat i Coll, Enric
Gallén, Sergi Belbel
i Clementina Gómez
Cortés**

Producció
**Teatre Nacional
de Catalunya
i Teatres en Xarxa**

REPARTIMENT

Diana
Anna Alarcón

Emília
Muntsa Alcañiz

Abel
Albert Baró

Sílvia
Laura Conejero

Una cambrera
Berta Giraut

David
Pep Munné

Durada
1 hora i 35 minuts,
sense entreacte

#lafortunadesilvia
#TNCdetothom

Vols saber-ne més?
Escaneja el codi QR o vés a www.tnc.cat
i hi trobaràs materials complementaris
i altres enllaços d'interès:

Presentació del director, Jordi Prat i Coll.

Josep Maria de Sagarra, *Pròleg a Obres Completes. Teatre II*. Barcelona: Selecta, 1981.

Maurici Serrahima, «Josep Maria de Sagarra» (1894-1961), dins *Dotze mestres*. Barcelona: Destino, 1972.

Núria Santamaria Roig, «*El prestigi dels morts, La fortuna de Sílvia, Galatea i Ocells i llops, un cicle escatològic?*», a *Franquisme & Transició. Revista d'Història i de Cultura*, núm. 2, 2014.

Maurici Serrahima, *Del passat quan era present. 1940-1947*. Barcelona: Edicions 62, 2003.

Josep Maria de Sagarra, «El imponderable teatral», a *Destino*, 809 (07/02/1953).

Julio Coll, «La fortuna de Sílvia», crítica de l'obra a *Destino*, 508 (12/04/1947).

—

Text editat:
Arola Editors i TNC
(en venda a les taquilles
i a www.tnc.cat)

Espectacle representat a la Sala Petita del Teatre Nacional de Catalunya del 29 de novembre al 25 de desembre de 2016.

Fotos: David Ruano
Disseny: Forma
DL B 26285-2016

EN GIRA PER
TEATRES EN XARXA

13/01/17 – 21 h
Teatre-Auditori
Sant Cugat del Vallès
www.tasantcugat.cat

15/01/17 – 18 h
Teatre Auditori
Llinars del Vallès
www.teatreauditori-llinars.cat

20/01/17 – 21 h
Teatre Auditori
Granollers
www.teatreauditori-granollers.cat

22/01/17 – 18 h
Teatre Clavé
Tordera
www.teatreclave.cat

27/01/17 – 21.30 h
**Teatre Municipal
Cooperativa**
Barberà del Vallès
www.tmcbarbera.cat

28/01/17 – 21 h
29/01/17 – 18 h
Kursaal
Manresa
www.kursaal.cat

31/01/17 – 21 h
Teatre Fortuny
Reus
www.teatrefortuny.cat

03/02/17 – 22 h
Teatre Mercè Rodoreda
Sant Joan Despí
www.teatresdespi.cat

10/02/17 – 21 h
Teatre Municipal
Girona
www.girona.cat/teatremunicipal

11/02/17 – 20 h
Teatre Núria Espert
Sant Andreu de la Barca
www.teatrenuriaespert.cat

12/02/17 – 19 h
Can Massallera
Sant Boi de Llobregat
www.santboi.cat/artsesceniques

ACTIVITATS
PARAL-LELES

Col·loqui
Teatre Auditori (Llinars del Vallès)
15/01/17, després de la funció

Xerrada amb Xavier Albertí i Jordi Prat i Coll
Teatre Clavé (Tordera)
17/01/17, 19 h

Col·loqui
Teatre Municipal Cooperativa (Barberà del Vallès)
27/01/17, després de la funció

Col·loqui
Teatre Mercè Rodoreda (Sant Joan Despí)
03/02/17, després de la funció

Col·loqui
Teatre Núria Espert (Sant Andreu de la Barca)
11/02/17, després de la funció

Col·loqui
Can Massallera (Sant Boi de Llobregat)
12/02/17, després de la funció

TEATRE NACIONAL
DE CATALUNYA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

LA FORTUNA DE SÍLVIA

de Josep
Maria
de Sagarra

TNC
EN GIRA

Patrocinador

**Damm
Fundació**

Protectors

Benefactors

Col·laboradors

Maurici Serrahima, «Josep Maria de Sagarra» (1894-1961), dins *Dotze mestres*. Barcelona: Destino, 1972

[...] Sempre, en les obres de Sagarra, la clau del drama és en el sofriment que la realitat produeix en els personatges, pobres éssers sensibles al dolor, i precisament en tant que hi són sensibles.

Quan es va posar a escriure una nova mena d'obres, no es va moure d'aquell tema. Potser perquè, per ell, no n'hi havia d'altre. El retrobo, potser no tan subratllat, però igualment present, a *La fortuna de Silvia*, i potser més present que mai a *Galatea*. No oblidem que no anaven destinades al «gran públic», sinó a uns espectadors d'una altra hipotètica mena, dels quals era suposat que —com deia Taine del públic de Racine—, «no demanen la il·lusió gruixuda... (i) volen ser sempre amos d'ells mateixos... (i) si van al teatre no és per ser-hi trasbalsats i sacsejats, sinó per judicar la vida i reconèixer-hi els matisos dels propis sentiments». Bé, doncs: quan, a *La fortuna de Silvia*, la protagonista —una dona actual, afinada, introspectiva, capaç de destriar i d'insinuar els propis sentiments— evoca, abans que caigui el teló, la memòria del marit i el fill perduts i diu que es vol refugiar en la pròpia llibertat espiritual —la seva «fortuna»—, ja no és la dona que havíem vist orgullosa de la pròpia independència, sinó la dona sola i trista que només vol mantenir aquella llibertat perquè sap que el lliurament al dolor és destructor i perquè no vol que la vida que li resta sigui un estúpid ofegar-se dins d'una rancuniosa tristesa. Però, tal com ens ha estat presentada, és normal que digui totes aquestes coses amb uns mots brevíssims. El mateix passa amb Galatea i amb la veu d'aquella dona que, quan apareix en escena, se sap ja xuclada pel remolí de la desfeta i del dolor. El vell públic d'en Sagarra no estava acostumat a les insinuacions, i no les va entendre. Potser el públic nou no les va saber escoltar. De fet, uns i altres estaven acostumats a sentir parlar una altra mena de personatges: els homes i les dones d'un món camperol o de ciutats velles i petites, on fins els «senyors» —de vegades encara una mica feudals i tot—, reaccionen i parlen d'una manera

directa i, fora de quan ho han de falsejar, diuen el que pensen, sense aturar-se a matisar per motius de discreció, sense por a alçar la veu ni, quan cal, a la retòrica, i que siguin els que siguin

els conflictes plantejats —nuviatge o adulteri, injustícia o soledat, crim o misèria—, no els fa por, com no en feia a tants personatges del bon teatre elisabetià, dir, amb les paraules robustes i brillants que l'autor els atribueix, els

cops que reben en la pròpia sensibilitat i en la dels altres. Fa anys, havia tingut de vegades la impressió que Glòria i Reina, Angelina i la filla del Carmesí, portaven a dintre matisos molt més complicats que els que manifestaven en les tirallongues de versos que l'autor els posava a la boca. Amb el temps, he anat entenent que era l'autor el qui tenia raó, i que era així com aquelles figures, tan sovint profundament humanes, havien de reaccionar davant dels cops de l'infortuni. Perquè la reacció popular davant del dolor sol ser una reacció retòrica. [...]

Vet aquí el que hi ha de sòlid en tota l'obra teatral que ell va crear. El tema de la dignitat i de la sensibilitat ferides, del dolor dels indefensos, és un tema dramàtic tan legítim com qualsevol altre. Potser sí que hem viscut unes etapes en les quals hi ha hagut qui el trobava vulgar o insignificant. Jo mai no he cregut que ho fos. I quan Sagarra fa, en tantes obres d'ell, que els qui pateixen esdevinguin eloqüents, no veig que per aquest fet els faci caure en la vulgaritat sentimental que hi ha qui anomena despectivament «melodramàtica». Ben a l'inrevés, els dona l'única arma que els quedaria en la realitat. Davant de l'èmfasi gairebé ritual que sol acompanyar el dolor dels pobres, Chesterton deia: «Deixeu que els qui estan tristos se sentin almenys importants». La importància del dolor humà: vet aquí la clau de l'obra teatral de Josep Maria de Sagarra.

Núria Santamaria Roig, «*El prestigi dels morts, La fortuna de Silvia, Galatea i Ocells i llops, un cicle escatològic?*», a *Franquisme & Transició. Revista d'Història i de Cultura*, núm. 2, 2014

La raó de les serps és el que impera en el paisatge evocat per *La fortuna de Silvia*, estrenada el 5 d'abril de 1947 al Romea. Un paisatge en el qual el món ja ha perdut la innocència, i els personatges han estat expulsats del Paradís, perquè, com diu la perspicaç protagonista, «tots constituïm la ramada de desagraïts que serveixen els interessos del diable». Per això, en una de les manifestacions més paroxístiques del diable com és la guerra, hi mor l'únic personatge a qui s'atribueixen característiques angèliques, l'Abel, el nom del qual ja és prou eloqüent de la seva condició de víctima, i per si no l'era, Silvia fa una remissió explícita al *Gènesi* (4, 4-5).

[...] L'autor posa el focus en un personatge femení madur, que ha hagut d'entomar successives penalitats (el desclassament social, la viduïtat, les dificultats econòmiques, l'enveja caïnita de la germana, etcètera). En tots els tràngols el personatge s'aferra a la seva fortuna, és a dir, «a la seva manera de pensar, de sentir, d'actuar, prescindint de prejudicis, de les opinions o de la malícia dels altres...», però aquesta és una mena d'integritat moral que no s'exerceix sense costos (materials i anímics) en una societat embrutida. La independència d'esperit de Silvia es tradueix en una mena de dandisme aristocratitzant, dissident de les convencions burgeses i dels seus acomodaticis valors en nom del gust i l'ètica personals. L'individualisme del personatge es manifesta a través de la seva distingida austeritat i de les seves eventuals concessions a l'extravagància, representades, sobretot, pel vestit de la revetlla de sant Joan de 1910. [...]

El que dóna nervi a l'obra és un segon acte on els dilemes se situen en el marc de la Segona Guerra Mundial i l'adhesió o l'abdicació de la causa comuna adquireixen una altra entitat, perquè en aquest punt les negatives de Silvia poden semblar connivència, covardia o traïció. És interessant subratllar que la tria es posa en boca d'un personatge que no pot ser un combatent actiu, que no pot incorporar-se a files, i que ja fa

una dolorosa contribució a la guerra amb la vida del seu fill —el cor clàssic passa aquí a singularitzar-se en la veu de qui no pot actuar i no vol contribuir; per això l'obra ha de ser essencialment dialèctica. Silvia no actua com Emília que fuig aterrida al camp per assegurar-se la supervivència primària, ni pot mantenir l'esperit «esportiu» i optimista de la seva filla Diana, progressivament abduïda per les arteroses normes burgeses dels «adaptats», ni pot afegir-se a les iniciatives de suport patriòtic d'altres dones. Totes aquestes actituds abonen, ni que sigui per omissió, la carnisseria, i per a ella «no hi ha manera d'ennobrir una atrocitat» i «és ben legítim el dret de revoltar-nos o de queixar-nos». Silvia blasma enèrgicament l'èpica guerrera que empeny certs homes al «suïcidi» de les trinxeres per salvar l'honor, i es nega a prescindir del «cas personal» del fill que ha anat al front «per un excés d'educació i dignitat». [...]

Més d'un estudiós ha vist en la concepció vital de Silvia i en els seus raonaments sobre la guerra un altaveu de les posicions de Sagarra mateix. La conjectura té prou solta si donem crèdit a segons quins testimoniatges sobre les simpaties i animadversions que ocasionaren la personalitat de l'autor i la seva manera de fer durant la guerra i la immediata postguerra [...].

A efectes pràctics, Silvia i David, l'excèntric nou veí que tampoc no s'ha adaptat mai a cap època o a cap moda i que segueix els consells del seu gat de viure sense analitzar ni jutjar, ja són morts: una espècie extinta com els ocells de Madagascar, discretament reclosa en el seu particular hivernacle. Irredempts, tanmateix: els dos són prou temeraris per no sol·licitar l'absolució de ningú i de no eludir alegries concretes com la celebració de la pau amb una copa de xampany, esperant l'hora de reunir-se amb el fill, que «continua somrient allà dalt, amb els que no s'adapten».